

شبکه اجتماعی زنان و مردان و اعتماد به پلیس مورد مطالعه شهر اصفهان

دکتر مژده کیانی^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۰۶/۱۶
تاریخ اصلاح: ۱۳۹۰/۰۸/۲۱
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۱۰/۱۴

چکیده

زمینه و هدف: اعتماد سنگ بنای تعاملات اجتماعی و تسهیل کننده روابط اجتماعی است. اعتماد عام به اصحاب تخصص یکی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی جدید محسوب می‌شود که پایه اصلی حیات اجتماعی است. بر اساس دیدگاه شبکه، روابط و پیوندها به‌عنوان سرمایه اجتماعی محسوب می‌شوند و فرد از طریق آن‌ها به منابع و حمایت‌های موجود در شبکه دسترسی می‌یابد. به دلیل آن که اعتماد به پلیس، تسهیل کننده کنش‌ها و انتظام بخش حیات اجتماعی است، با این توصیف مطالعه و شناخت وضعیت موجود اعتماد به پلیس با توجه به شبکه اجتماعی زنان و مردان در شهر اصفهان از اهداف اساسی این مقاله به شمار می‌رود. سؤال اصلی مقاله این است که وضعیت موجود اعتماد به پلیس با توجه به شبکه‌های اجتماعی در شهر اصفهان چگونه است؟

روش تحقیق: در این مقاله بر اساس روش نظری کلمن، پکستن، گیدنز، فوکویاما، ولمن، و وبر به مطالعه شبکه اجتماعی زنان و مردان و اعتماد به پلیس پرداخته شده است. این تحقیق با روش پیمایشی در سال ۱۳۹۰ در شهر اصفهان انجام شده است. زنان و مردان ۱۸ ساله و بیشتر ساکن شهر اصفهان جامعه آماری این تحقیق را تشکیل می‌دهند. بر اساس فرمول، حجم نمونه تعداد ۳۰۰ نفر برآورد شده است. اطلاعات با استفاده از ابزار پرسشنامه جمع‌آوری شده است.

یافته‌ها: موقعیت طبقاتی افراد مورد مطالعه در میزان اعتماد آنان به پلیس، تعیین کننده بوده است. بیشترین تعداد پاسخ‌گویان متعلق به پایگاه اقتصادی - اجتماعی پایین، بالاترین اعتماد اجتماعی به پلیس را به خود اختصاص داده‌اند. بین ویژگی‌های شبکه اجتماعی و اعتماد به پلیس تفاوت معنادار وجود دارد. زنان عموماً بیش از مردان دارنده شبکه‌های همگون هستند و بیشتر بر خویشاوندان به‌عنوان اعضای شبکه، تکیه می‌کنند. **نتیجه‌گیری:** نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که از بین تمام متغیرهایی که وارد معادله شده‌اند، متغیرهای شبکه عاطفی، تحصیلات و درآمد، به ترتیب بیشترین تأثیر را بر اعتماد به پلیس ایفا می‌کنند و از همین رو معادله باقی مانده‌اند.

واژگان کلیدی:

اعتماد به پلیس، سرمایه اجتماعی، شبکه اجتماعی، شبکه عاطفی، شبکه حمایتی.

□ استناد: کیانی، مژده (۱۳۹۰، زمستان). شبکه اجتماعی زنان و مردان و اعتماد به پلیس مورد مطالعه شهر اصفهان. *فصلنامه مطالعات مدیریت*

مقدمه

اعتماد یکی از عناصرشناسایی سرمایه اجتماعی است که بین افراد در روابط اجتماعی شکل می‌گیرد. موضوع اصلی مورد توجه در این مقاله، شبکه و اعتماد اجتماعی است. سرمایه اجتماعی شبکه‌ای از روابط و پیوندهای مبتنی بر اعتماد اجتماعی از تعاملات افراد با گروه‌ها، سازمان‌ها و نهادها، است که باعث برخورداری افراد و گروه‌ها از حمایت اجتماعی و انرژی لازم برای تسهیل کنش‌ها در جهت تحقق اهداف فردی و جمعی می‌شود. مفهوم سرمایه اجتماعی، مفهومی پیچیده است. اعتماد جزء کلیدی سرمایه اجتماعی است. در ایران در سال‌های اخیر موضوع سرمایه اجتماعی از لحاظ نظری و تجربی مورد توجه قرار گرفته است، با این همه پژوهشی برای شناخت شبکه‌های اجتماعی و میزان اعتماد به پلیس در ایران مشاهده نشده است. اعتماد به نوعی شرط لازم در مورد کنش‌های احتمالی دیگران در آینده است. در برخی از جوامع مردم آمادگی بیشتری برای اعتماد به یکدیگر دارند، در برخی از جوامع مردم بدگمان و فاقد اعتماد هستند. «تصمیم اعتماد کننده بالقوه و به این که آیا به اعتماد شونده بالقوه باید اعتماد کرد یا نه، همیشه مسئله برانگیز بوده است» (کلمن، ۱۹۹۰: ۹۶). معمولاً مهم‌ترین و عمومی‌ترین زمینه برای اعتماد برآورد قابلیت اعتماد مورد هدف است که ما آن را به صورت «آیا اعتماد می‌نماییم یا خیر؟» مورد توجه قرار می‌دهیم. معمولاً با انواع مختلفی از «نرخ اعتماد» مواجه هستیم (کلمن، ۱۹۹۰: ۱۸۵).

اعتماد، پایه اساسی نظم اجتماعی است. تئوری‌های سرمایه اجتماعی بر اعتماد به دلیل تأثیری که روی جامعه مدنی و دموکراسی دارد (آسل نکسر: ۱۹۹۹). تأکید می‌کنند. ایفای نقش پلیس در جامعه مدنی و تأمین دموکراسی، به میزان میزان اعتماد اجتماعی مردم به پلیس گره خورده است. از آن جایی که اعتماد به پلیس بر اساس دیدگاه پالدام (۲۰۰۰)، اعتماد عام به اصحاب تخصص محسوب می‌شود، شناخت چگونگی وضعیت موجود شبکه اجتماعی و اعتماد به پلیس میان زنان و مردان در جامعه کنونی ایران، مهم‌ترین مساله این مقاله محسوب می‌شود. اعتماد باعث کاهش تنش‌ها می‌شود و انسجام اجتماعی را افزایش می‌دهد. برای حفظ، بازسازی و تداوم نظم اجتماعی و در نتیجه کاهش تنش و افزایش انسجام اجتماعی، اعتماد به نهادهای مدنی و انتظامی، ضروری به نظر می‌رسد.

مهم‌ترین هدف این مقاله بررسی وضعیت موجود شبکه اجتماعی و اعتماد به پلیس میان زنان و مردان بالای ۱۸ سال شهر اصفهان می‌باشد. با توجه به اهمیت نقش پلیس در جامعه مدنی در ایجاد، حفظ نظم و تأمین امنیت، مطالعه و شناخت «نرخ اعتماد» به پلیس در جامعه، ضروری است. به دلیل آن که سرمایه اجتماعی تسهیل کننده کنش هاست (کلمن: ۱۹۹۰) و سطح بالای اعتماد شبکه‌ای در جامعه، موجب

افزایش کارایی و بهبود عملکرد پلیس می‌گردد، لازم است ابعاد مختلف اعتماد شبکه‌های اجتماعی زنان و مردان مورد مطالعه و پژوهش قرار گیرد. سوال آغازین مورد توجه در این مقاله این است که وضعیت موجود شبکه اجتماعی و اعتماد به پلیس میان زنان و مردان شهر اصفهان چگونه است؟ سایر سوالات مورد توجه در این مقاله به شرح زیر است:

۱. آیا بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و اعتماد اجتماعی به پلیس رابطه وجود دارد؟
۲. آیا بین جنسیت و اعتماد اجتماعی به پلیس رابطه وجود دارد؟
۳. آیا بین وضعیت تاهل و اعتماد اجتماعی به پلیس رابطه وجود دارد؟
۴. آیا بین محل تولد و اعتماد اجتماعی به پلیس رابطه وجود دارد؟
۵. آیا بین سن و اعتماد اجتماعی به پلیس رابطه وجود دارد؟

مبانی نظری تحقیق

جیمز کلمن، برای سرمایه اجتماعی خصلتی ساختاری و تعاملی قائل است که کنش گر با عضویت در گروه و تعامل با سایر کنش گران با رعایت اصول و قواعد مورد پذیرش در آن گروه و جلب اعتماد دیگران، به اطلاعات (کلمن، ۱۹۹۰: ۳۰۲) مورد نیاز دست می‌یابد و در فرایند کنش از حمایت جمعی برخوردار می‌گردد. بیشترین تحقیق در سرمایه اجتماعی از کار بنیادی کلمن (فورستنبرگ، ۲۰۰۵، پکستن، ۱۹۹۹) سرچشمه می‌گیرد. کلمن سه شکل اصلی سرمایه اجتماعی را پیشنهاد کرد که عبارت است از: ۱. اعتماد و اجبارها؛ ۲. کانال‌های اطلاعات؛ و ۳. نرم‌ها و ضمانت‌های اجرایی. براساس نظر کلمن، اعتماد بر مبنای فهم کمک دریافت شده از مردم دیگر شبیه به یک «لغزش اعتبار» است که مربوط می‌شود به کمک کننده و آن اجباری که شخص دریافت کننده کمک احساس می‌کند. کلمن اعتقاد داشت اعتماد از بین می‌رود اگر اجبارهای مورد انتظار برآورده نشود (لیونگ: ۲۰۱۰). بیشتر تحقیقات اخیر نشان می‌دهند که مقوله اعتماد کلمن ممکن است بسیار باریک‌بینانه تعریف شده باشد (آلوم و دیگران: ۲۰۱۰).

پکستن سرمایه اجتماعی را با توجه به هر دو بُعد عینی و ذهنی آن، یعنی شبکه روابط و اعتماد اجتماعی برای ترکیب بعد هنجاری و ساختاری شبکه‌های اجتماعی، (پکستن، ۱۹۹۹: ۸۹) مورد مطالعه قرار داد. او سرمایه اجتماعی را متشکل از دو جزء مختلف که هر کدام می‌تواند مستقل از دیگری عمل کند، تعریف کرده است (پاکستون، ۱۹۹۹: ۶-۹۴). مؤلفه‌های تعریف پاکستون عبارت است از: الف

– میزان پیوستگی‌های انجمنی (زندگی انجمنی) در بین افراد یا ساختار شبکه‌ای عینی؛ ب – پیوندهای ذهنی بین افراد مشابه.

به نظر ولمن (۱۹۹۲)، منبع حمایت و این که هریک از پیوندها، چه نوع حمایتی را فراهم می‌کنند از اهمیت به‌سزایی برخوردار است. حمایت‌های اجتماعی انواع متفاوتی دارند که عبارت است از: حمایت مصاحبتی، حمایت عاطفی، حمایت خدماتی، حمایت مالی، حمایت مصاحبتی و حمایت عملی (فیشر، ۱۹۸۲: ۱۲۸ به نقل از باستانی، ۲۰۰۱). مسأله اصلی در دیدگاه شبکه، روابط است و واحد تشکیل دهنده ساخت جامعه، شبکه‌های تعاملی هستند. ساخت اجتماعی به‌عنوان یک شبکه، از «اعضای شبکه» و مجموعه‌ای از «پیوندها» که افراد، کنشگران یا گره‌ها را به هم متصل می‌سازد، تشکیل شده است. اعضای شبکه می‌توانند افراد، گروه‌ها، نهادها، موجودیت‌های حقوقی و یا سازمان‌ها و.. باشند (ولمن، ۱۹۸۸). بلوک‌های اصلی شبکه «ارتباط» است و دیدگاه شبکه با مطالعه روابط اجتماعی موجود بین مجموعه‌ای از افراد، به تحلیل ساخت اجتماعی می‌پردازد و ضمن اینکه به کل ساخت توجه می‌کند، الگوی روابط موجود در داخل ساخت را نیز مورد بررسی قرار می‌دهد. بنابراین نقطه‌ی تمرکز دیدگاه شبکه این است که به جای توجه و تأکید بر کنشگران و ویژگی‌های فردی‌شان به‌عنوان واحد تحلیل، به ساختار روابط بین این کنشگران توجه می‌کند (کارتوسی، ۲۰۰۴: ۱؛ باستانی، ۲۰۰۱). آنتونی گیدنز سرمایه اجتماعی را به معنای شبکه روابط تلقی می‌کند و تعهد و اعتماد اجتماعی را در جوامع سنتی، محدود و درون گروهی و در جوامع مدرن، وسیع و تعمیم یافته می‌داند. فرانسیس فوکویاما در تعریف سرمایه اجتماعی مثل سایر صاحب‌نظران هر دو جنبه عینی و ذهنی، یعنی شبکه روابط رسمی و غیر رسمی و اعتماد اجتماعی را مورد توجه قرار داده است (فوکویاما، ۱۳۸۴).

تحلیل‌گران شبکه، میزان حمایت اجتماعی یک شبکه اجتماعی را تابعی از ترکیب و ساختار آن می‌دانند (ولمن و فرانک: ۲۰۰۱). معمولاً شبکه‌های اجتماعی خصوصی، کوچک، همگن و متراکم هستند. در این شبکه‌ها، همه یکدیگر را می‌شناسند (ولمن، ۱۹۹۹: ۶۵). مورو معتقد است که بسیاری از قوانین مربوط به شبکه در بین زنان و مردان متفاوت هستند. به خصوص در جایی که شبکه‌ها به واسطه پیوندهای مؤثر مشخص می‌شوند، مهارت‌ها و کالاهای دارای ارزش عاطفی، یک منبع مهم هستند که به دلیل تمرکز خانم‌ها در حوزه خصوصی، ممکن است برای آن‌ها بیش‌تر قابل دسترس باشد (مورو، ۱۹۹۹: ۷۵۵). به گفته کادوشین (۲۰۰۵)، پاتنام (۱۹۹۳) معتقد بود که مقدمه سرمایه اجتماعی این است که شبکه‌های اجتماعی ارزشمند هستند. به‌طور کلی سرمایه اجتماعی منابعی در دسترس هستند. این منابع و کالاها درون شبکه‌های روابط قرار گرفته‌اند، و شامل اطلاعات، فرصت‌های شغلی، سرمایه‌های مالی، قدرت و نفوذ،

حمایت‌های احساسی و اعتماد می‌شوند.

از نظر بوردیو (۱۹۸۶)، جایگاه عاملین در عرصه اجتماعی با توجه به مقدار و میزان سرمایه‌های نسبی‌شان از طریق راهبردی‌های خاصی که برای دستیابی به اهداف شان اتخاذ می‌کنند، مشخص می‌شود. یکی از عوامل مرتبط با سرمایه اجتماعی، پایگاه اقتصادی - اجتماعی کنشگران می‌باشد. پایگاه اقتصادی - اجتماعی به موقعیت نهایی فرد در سلسله مراتب اجتماعی اشاره دارد و با شاخص‌های شغل، ثروت (درآمد) و تحصیلات اندازه‌گیری می‌شود. پایگاه اقتصادی - اجتماعی یک مفهوم چند بعدی است (گریتز: ۱۹۹۵). ماکس وبر، مفهوم گروه منزلت (پایگاه) را با توجه به عوامل اقتصادی، فرهنگی و ذهنیت افراد مورد توجه قرار داد (گیدنز، ۱۳۸۲: ۲۴۴). به اعتقاد کالینز، انسان‌ها به دنبال رسیدن به حداکثر منزلت اجتماعی هستند و این به منابعی که در اختیار دارند، با آدم‌هایی که تماس دارند و به کالاهای مادی و پایگاه، بستگی دارد (ترنر: ۱۹۸۶؛ والاس و ولف: ۱۹۹۱). لوری (۱۹۷۷) معتقد بود که خاستگاه اجتماعی افراد در سرمایه‌گذاری بر منابعی که برای پیشرفت آن‌ها انجام می‌شود، تأثیر می‌گذارد. استفاده از مفهوم سرمایه اجتماعی، برای کسب سرمایه فرهنگی استاندارد لازم است.

چلبی در جامعه‌شناسی نظم بر اساس دیدگاه کلمن، سرمایه اجتماعی را گزینه‌های رابطه‌ای می‌داند که در ابعاد سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برای یک موضع اجتماعی در شبکه تعاملی جامعه شکل می‌گیرد. این گزینه‌های رابطه‌ای برای اشغال‌کننده یک موضع اجتماعی می‌توانند سرمایه بالقوه‌ای باشند که در روابط اجتماعی تبدیل به ذخایر قدرت، ثروت، نفوذ و معرفت شوند (چلبی، ۱۳۷۵: ۳۸). پلیس یکی از ذخایر قدرت، است. وبر با تأکید بر اقتدار و قدرت مشروع، و جانسون با توجه به اقتدار پلیس بر اعتماد تأکید دارد. جانسون معتقد است که وقتی پلیس اعمال قانون می‌کند، جامعه تسلیم اقتدار پلیس می‌شود (وثوقی و گلیچ، ۱۳۸۸).

فوکویاما (۱۹۹۹)، رابطه سرمایه اجتماعی و جامعه مدنی را بررسی نموده است. او مفهوم سرمایه اجتماعی را از طریق «شعاع اعتماد» و شبکه‌های اعتماد قابل گسترش می‌داند. ویژگی‌های مهم شبکه تراز ویژگی‌های فردی می‌باشند. بر این اساس، اندازه شبکه، ترکیب، تراکم و دیگر خصوصیات شبکه در ابعاد ساختی و تعاملی، بر میزان و نوع حمایت دریافتی تأثیر می‌گذارند (ولمن، ۱۹۹۲: ۲۵-۲۴).

بژورنسکن با استفاده از یک نمونه بین‌المللی که بیش از ۸۰ کشور در آن حضور داشتند، دریافت که یک رابطه مثبتی بین اعتماد عمومی اجتماعی (اینکه آیا فکر می‌کنید بیشتر مردم قابل اعتمادند یا اینکه باید مواظب باشید؟) و رضایت از زندگی وجود دارد (بژورنسکن، ۲۰۰۶). هم‌چنین هادسون، رابطه مثبتی بین رفاه و اعتماد در مؤسسات مانند قانون، دولت ملی در میان اتحادیه اروپا یافت (هادسون،

(۲۰۰۶). از سویی نتایج پژوهش نی شیجین در ژاپن، نشان داد که بین اعتماد به پلیس و میزان جرایم رابطه وجود دارد. هرچه اعتماد به پلیس بیش تر باشد، میزان وقوع جرم کم تر است (نی شیجین، ۲۰۰۹). هر دو سطح اعتماد به مردم و اعتماد به نهادها به صورت مستقلى با شادى ارتباط دارند. اعتماد نهادى به پلیس به صورت مثبت، رابطه‌ی خود را با شادى نشان داده است (لیونگ و دیگران، ۲۰۱۱).

در ایران نیز تحقیق تجربی با عنوان اجتماع طبقه متوسط تهران: شبکه‌های اجتماعی، حمایت اجتماعی و روابط زوجین پیرامون شبکه اجتماعی زنان و مردان طبقه متوسط تهران، توسط سوسن باستانی در سال ۲۰۰۱ انجام شده است که به بررسی خصوصیات شبکه روابط اجتماعی یا به عبارت دیگر ساخت، ترکیب و محتوای شبکه پرداخته است. این تحقیق با حجم نمونه ۳۱۸ نفر و به صورت مصاحبه با زوجین انجام گرفته است. محقق رابطه بین ساخت شبکه و روابط زوجین را مورد بررسی قرار داده است. بر اساس نتایج این مطالعه، زنان و مردان در ساخت و ترکیب شبکه شان متفاوت نیستند بلکه در خصوصیت تعاملی شبکه‌هایشان یعنی شیوه تماس و سطح چندگانگی، تفاوت‌هایی بین آنان وجود دارد. شبکه‌های زنان و مردان، نسبت بالایی از خویشاوندان را در بر می‌گیرد. طبق نتایج به دست آمده، شبکه زنان و مردان در زمینه ویژگی‌های کارکردی نیز متفاوت هستند. نقش‌های حمایتی بر حسب جنسیت متفاوت بوده به طوری که زنان بیشتر حمایت‌های زنانه (عاطفی) و مردان حمایت‌های مردانه (مالی و اطلاعاتی) را فراهم می‌سازند (باستانی، ۲۰۰۱). محمد عبداللهی (۱۳۸۳) هم در تحلیل برخی از مسائل اجتماعی نظیر قانون‌گریزی و نزاع‌های جمعی بین طوایف بر اهمیت نقش سرمایه اجتماعی تأکید نموده و از شاخص‌های اصلی سرمایه اجتماعی نظیر انسجام جمعی و اعتماد اجتماعی استفاده کرده و تعریض و تحکیم اجتماع جامعه‌ای و اعتماد تعمیم یافته بین گروهی را به‌عنوان راهبردهای اصلی توسعه اجتماعی مطرح کرده است (۱۳۸۴: ۲۰۰ - ۱۹۵). در تحقیقی دیگر با موضوع تأثیر رفتار پلیس بر جلب اعتماد جوانان پسر دبیرستانی منطقه ۴ شهر تهران (خرسندبهشتی، ۱۳۸۵)، که باروش پیمایش باحجم نمونه ۳۰۰ نفر انجام شده است، نتایج نشان دهنده این است که میان رفتار پلیس با جلب اعتماد جوانان رابطه معناداری وجود دارد. از سویی وضعیت صحت عمل، پاسخ‌گویی و احترام به مردم توسط پلیس در سطح مطلوبی قرار ندارد.

رضا عسکری مقدم با بررسی برخی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی به ویژه اعتماد اجتماعی در کتب درسی دوره دبستان در ایران به این نتیجه رسیده است که ۴۱ / ۱ درصد واحدهای متن کتب مذکور به تعاملات درون گروهی و فقط ۵ / ۹ درصد آن‌ها به تعاملات بین گروهی اختصاص دارد (۱۳۸۵: ۱۰۱). نتایج تحقیق وثوقی و گلیچ (۱۳۸۷) با عنوان «بررسی جامعه‌شناختی سطح اعتماد اجتماعی زنان به پلیس در شهر تهران» که به روش پیمایشی و با حجم نمونه ۴۲۰ نفر از زنان بالای ۱۵ سال در شهر تهران

انجام شده است، نشان داده است که هر چه سطح اعتماد اجتماعی به پلیس بالاتر باشد، کیفیت ارتباط پلیس با شهروندان نیز بیشتر خواهد بود و در نتیجه مقبولیت پلیس در نزد شهروندان در حد بالایی خواهد بود. از سویی هر قدر اعتماد اجتماعی به پلیس بیشتر باشد اقتدار پلیس نیز بالاتر می رود.

نتایج پژوهش فعلی و ذوالفقاری (۱۳۸۸)، با عنوان «تأثیر سرمایه‌های اقتصادی و فرهنگی افراد روی میزان اعتماد آن‌ها به پلیس» نشان داد که بین سرمایه اقتصادی - فرهنگی و میزان اعتماد به پلیس رابطه معکوس وجود دارد. با افزایش سرمایه اقتصادی - فرهنگی افراد مورد مطالعه، میزان اعتماد آن‌ها به پلیس کاهش می‌یابد. کامران و احمدیان (۱۳۸۸) به «بررسی میزان اعتماد اجتماعی مردم به پلیس و عوامل مرتبط با آن در ایلام» پرداخته‌اند. نتایج حاکی از آن است که بین متغیرهای احساس امنیت، ویژگی‌های فردی و دگرخواهی و اعتماد به پلیس رابطه مستقیم وجود دارد. اما بین سن و تحصیلات و اعتماد به پلیس رابطه منفی دیده شده است.

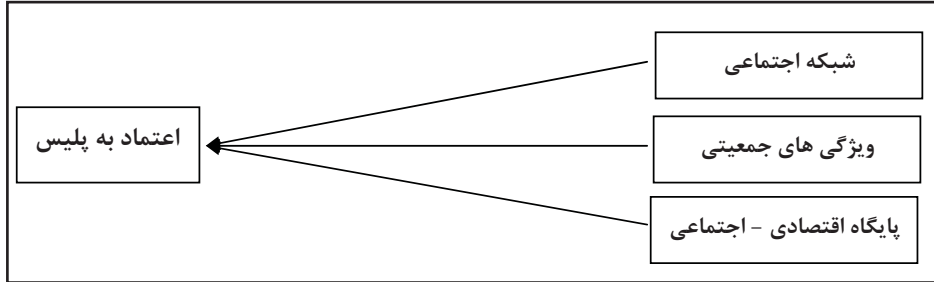
هم‌چنین در پژوهشی که به پیش‌بینی سرمایه اجتماعی دانشجویان به استخراج متغیرهای زمینه‌ای مؤثر بر سرمایه اجتماعی دانشجویان دانشگاه آزاد منطقه ۱۱ اختصاص یافته است، نتایج نشان داد که بسیاری از متغیرهای زمینه‌ای قادر به پیش‌بینی مولفه‌های سرمایه اجتماعی (اعتماد تعمیم یافته، اعتماد نهادی، مشارکت مدنی - رسمی، مشارکت مذهبی، هنجار معامله متقابل، پیوند دوستی - همسایگی، پیوند دوستی خانوادگی) می‌باشد. تحلیل رگرسیون نشان دهنده میزان اعتماد نهادی بالاتر زنان نسبت به مردان بود. در مجموع، رشته تحصیلی، سرمایه اجتماعی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند. از طرفی میزان اعتماد تعمیم یافته و مشارکت مدنی - رسمی متاهلین بیشتر از افراد مجرد است. هم‌چنین میزان مشارکت مدنی - رسمی دانشجویان کارشناسی بیشتر از کاردانی بود، و اینکه اشتغال توانست مشارکت مدنی - رسمی پیش‌بینی کند (غریبی و دیگران، ۱۳۸۹: ۱۵۴-۱۳۵). نتایج پژوهش حسین‌زاده و قنبری (۱۳۸۹) با عنوان «تبیین جامعه‌شناختی میزان اعتماد مردم به پلیس در برخورد با یک مساله اجتماعی در شهر اهواز» حاکی از آن است که متغیرهای مستقل جنس، میزان رضایت از زندگی، تحصیلات، دینداری با متغیر وابسته یعنی اعتماد به پلیس دارای رابطه معنادار بوده‌اند و متغیرهای سن، قوم‌گرایی و خاستگاه خانوادگی معنادار نبودند و رابطه متغیر احساس انومی و اعتماد به پلیس رابطه ای منفی بوده است.

مدل مفهومی پژوهش

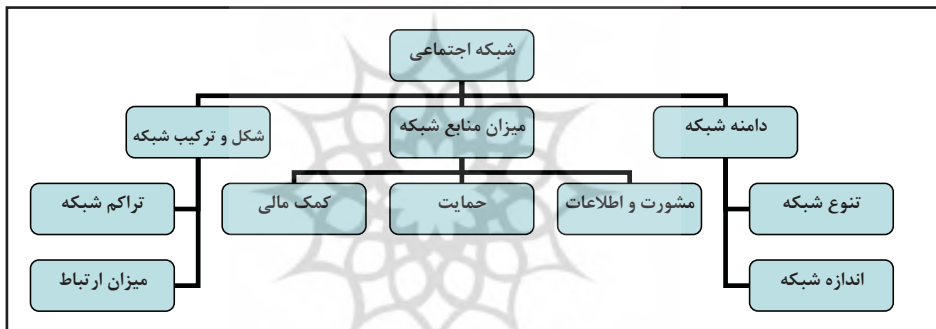
در این مقاله بر اساس چارچوب مفهومی و روش نظری کلمن، پکستن، گیدنز، فوکویاما، ولمن، مورو و وبر به مطالعه شبکه اجتماعی زنان و مردان و اعتماد به پلیس بر اساس نمودارهای ۱ و ۲ و مدل ترکیبی

پرداخته شده است.

نمودار ۱. چارچوب مفهومی پژوهش

نمودار ۲. مولفه‌ها و شاخص‌های شبکه اجتماعی

منبع: مولف

فرضیه‌های تحقیق

- فرضیه‌های زیر بر اساس چارچوب مفهومی و مدل فرضی مطرح شده، آرایه شده است:
- بین ویژگی‌های جمعیتی و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد.
 - بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد.
 - بین ویژگی‌های شبکه اجتماعی و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد.

روش‌شناسی تحقیق

این مقاله با استفاده از روش پیمایشی بهره‌گیری تکنیک‌های جمع‌آوری اطلاعات، به جمع‌آوری داده‌ها پرداخته است. این پژوهش از نظر هدف، یک بررسی کاربردی است. بر اساس آمار جمعیت ۱۸ ساله به بالای شهر اصفهان (۳۵۹۲۱۹) و فرمول حجم نمونه، نمونه ۳۰۰ نفری از سه منطقه (خوشه) که از مناطق شمال، مرکز و جنوب شهر (مناطق ۳، ۶ و ۱۴ از بین مناطق انتخاب شدند)، برآورد شده است. روش

نمونه‌گیری ترکیبی از نمونه‌گیری تصادفی ساده و تصادفی طبقه‌ای می‌باشد. مصاحبه با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام شده است. با ۴۰ پرسشنامه پیش‌آزمون انجام گرفته است. از آزمون t ، گاما، ضریب همبستگی و رگرسیون چند متغیره، جهت تحلیل روابط متغیرها و آزمون فرضیات استفاده شده است. جهت سنجش پایایی از ضریب آلفا کرون باخ استفاده شده است. رابطه متغیر وابسته (اعتماد اجتماعی) با متغیرهای مستقل مطرح شده در مدل و فرضیه‌ها، در قالب جدول‌های متقاطع و با استفاده از آزمون‌های آماری مربوط مورد سنجش قرار گرفته است و پس از آن با بهره‌گیری از تکنیک‌های تحلیل چند متغیری، تأثیر هم‌زمان متغیرهای مستقل روی متغیر اعتماد به پلیس، بررسی شده است.

تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها و سنجش روایی و پایایی مقیاس‌ها

در این تحقیق دو دسته متغیر در نظر گرفته شده است: متغیرهای مستقل و متغیرهای وابسته.

متغیرهای مستقل

سرمایه اجتماعی: مجموعه‌ی هنجارهای موجود در سیستم‌های اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه و در نتیجه پایین آمدن سطح هزینه‌های تبادلات و ارتباطات می‌گردد (فوکویاما، ۱۹۹۹: ۵). سرمایه اجتماعی شبکه‌ای از روابط پیوندهای مبتنی بر اعتماد اجتماعی بین فردی و بین گروهی و تعاملات افراد با نهادها، سازمان‌ها و گروه‌های اجتماعی است که قرین همبستگی و انسجام اجتماعی و برخورداری افراد و گروه‌ها از حمایت و انرژی لازم برای تسهیل کنش‌ها در جهت تحقق اهداف فردی و جمعی می‌باشد. برخی محققان خصوصیات شبکه را در سه بعد طبقه‌بندی کرده‌اند: خصوصیات ساختی^۱: سایز^۲، تراکم^۳، ترکیب^۴ و خصوصیات تعاملی: شیوه تماس، فراوانی تماس، صمیمیت، دوام رابطه.

پایگاه اجتماعی - اقتصادی: منظور از پایگاه اجتماعی اقتصادی، ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی شامل درآمد خانواده، سطح تحصیلات و منزلت شغلی است که تعیین‌کننده پایگاه فرد در جامعه است. بر این اساس افراد در سه طبقه پایگاه پایین، متوسط و بالا قرار گرفتند.

حمایت اجتماعی: حمایت اجتماعی به میزان برخورداری از محبت، همراهی و توجه به اعضای خانواده، دوستان و سایر افراد تعریف شده است (سارافینو، به نقل از علی پور، ۱۳۸۵). برخی حمایت اجتماعی را

-
1. Structural characteristics
 2. Size
 3. Density
 4. Composition

واقعیتی اجتماعی و برخی دیگر آن را ناشی از ادراک فرد می‌دانند. ساراسون حمایت اجتماعی را مفهومی چند بعدی می‌داند که هر دو را در بر می‌گیرد. انواع حمایت اجتماعی عبارت است از: ۱- حمایت عاطفی: به معنای درک، همدلی، گوش دادن صمیمانه، و توجه به نیازهای همسر. (به نقل از علی پور، ۱۳۸۳). ویژگی‌های جمعیتی: در این پژوهش ویژگی‌های جمعیتی، شامل جنسیت، سن، محل تولد و وضعیت تاهل بوده است.

متغیر وابسته

اعتماد: اعتماد عبارت است از تمایل فرد به قبول خطر در یک موقعیت اجتماعی که این تمایل مبتنی بر حس اطمینان به این نکته است که دیگران به گونه‌ای که انتظار می‌رود عمل نموده و شیوه‌ای حمایت کننده در پیش خواهند گرفت. به تعبیر فوکویوما: «اعتماد انتظاری است که در یک اجتماع منظم، صادق و دارای رفتار تعاونی خود را نشان می‌دهد» (۱۹۹۹).

جدول ۱. شاخص‌های شبکه اجتماعی

مفهوم	ابعاد شبکه		شاخص‌ها
شبکه اجتماعی	دامنه شبکه	تنوع شبکه	خانواده، فامیل، دوست، همکار، همسایه، هم محله
		اندازه شبکه	فامیل دور، فامیل نزدیک، خانواده، دوست، همکار، همسایه، هم محله
	میزان منابع شبکه	رفت و آمد	خانواده، فامیل، دوست، همکار، همسایه، هم محله
		حمایت	ضمانت،
		کمک مالی	قرض دادن پول
		مشورت و اطلاعات	درد دل
شکل و ترکیب شبکه	تراکم شبکه	فامیل دور، فامیل نزدیک، خانواده، دوست، همکار، همسایه، هم محله	
	میزان ارتباط		
شبکه‌های اعتماد و روابط متقابل	پیوندهای غیررسمی	پیوندهای خویشاوندی؛ پیوندهای خانوادگی؛ پیوندهای دوستان؛ پیوندهای همسایگان؛ پیوندهای همکاران	
	روابط نهادی	روابط با نظام‌های نهادی	
			اعتماد به گروه‌های خاص؛ عضویت در نهادها؛ کمک مالی به نهاد؛ کمک فکری به نهاد؛ فعالیت اجرایی در نهاد

منبع: مولف

بر اساس شاخص‌های اصلی مورد توجه در تعریف مفهومی شبکه اعتماد اجتماعی، معرف‌هایی مطرح شده و پس از ارزیابی اعتبار صوری آن‌ها و پیش‌آزمون و سنجش پایایی درونی معرف‌های هر یک از شاخص‌ها

از طریق محاسبه ضرایب آلفای کرونباخ صورت گرفته است. هفت سوال برای ارائه دو شکل اعتماد استفاده شده بودند: اعتماد اجتماعی (اعتماد اعضای خانواده، فامیل دور، فامیل نزدیک، دوست، همکار، همسایه، هم محله) و اعتماد سازمانی (اعتماد به پلیس). سوالات مربوط به کانال‌های اطلاعاتی که به چهار تقسیم شده بودند: ارتباط با خویشاوندان، ارتباط با دوستان، شرکت در فعالیت سیاسی، فعالیت مدنی.

یافته‌ها

توصیف متغیرهای مستقل

حدود ۵۴ درصد از پاسخ‌گویان زن و بقیه مرد می‌باشند. ۱۶/۱ درصد از پاسخ‌گویان، یک تا پنج سال از ازدواج‌شان می‌گذرد. بیشترین درصد پاسخ‌گویان به گروه سنی ۲۴-۲۰ ساله با ۲۶ درصد و کم‌ترین درصد به گروه سنی ۴۹-۴۰ ساله تعلق دارد. بیشترین درصد پاسخ‌گویان به سطح تحصیلی لیسانس با ۴۱/۳ درصد و کم‌ترین درصد به بی‌سواد تعلق دارد. سطح تحصیلی فوق لیسانس و دکتری حدود ۸ درصد می‌باشد. ۲۶ درصد از پاسخ‌گویان، سطح تحصیلی دیپلم بوده‌اند. ۸۶ درصد از پاسخ‌گویان، متولد شهر و ۱۴ درصد متولد روستا بوده‌اند. ۵۶ درصد از پاسخ‌گویان دارای رفت و آمد زیاد خانوادگی و ۴۰/۷ درصد با دوستان دارای رفت و آمد زیاد بوده‌اند. ۵۱ درصد از پاسخ‌گویان، رفت و آمد کم با همسایگان دارند و ۴۱/۷ درصد اصلاً با همسایگان رفت و آمد ندارند.

توصیف متغیر وابسته

۴۲/۷ درصد از پاسخ‌گویان، اعتماد زیاد به پلیس دارند. ۳۷ درصد دارای اعتماد کم و ۱۴/۷ درصد از پاسخ‌گویان، اصلاً به پلیس اعتماد ندارند. *گروه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*

پرتال جامع علوم انسانی

آزمون فرضیه‌ها

فرضیه اول: بین ویژگی‌های جمعیتی و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد.

که از فرضیه اول فرضیه‌های زیر آزمون شده است:

۱. بین جنسیت و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد.
۲. بین وضعیت تاهل و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد.
۳. بین محل تولد و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد.
۴. بین سن و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد.

نتایج تحلیل دو متغیری

بر اساس جداول شماره ۲ و ۳، سطح اعتماد متوسط و زیاد زنان به پلیس در مقایسه با مردان، بیشتر است. همچنین بر اساس نتایج آزمون و سطح معناداری، (T-Test) و ($\text{sig} = 0/2$)، بین اعتماد زنان و مردان به پلیس تفاوت معنادار وجود دارد. با توجه به دیدگاه «مورو» که بیان می‌دارد بسیاری از قوانین مربوط به شبکه در بین زنان و مردان متفاوت هستند. به خصوص در جایی که شبکه‌ها به واسطه پیوندهای مؤثر مشخص می‌شوند، مهارت‌ها و کالاهای دارای ارزش عاطفی یک منبع مهم هستند که به دلیل تمرکز خانم‌ها در حوزه خصوصی، ممکن است برای آن‌ها خیلی قابل دسترس‌تر باشد (مورو، ۱۹۹۹: ۷۵۵)، این تفاوت بر اساس منابع شبکه؛ شامل منابع حمایتی و عاطفی، قابل تبیین می‌باشد.

اعتماد زیاد افراد متاهل به پلیس در مقایسه با افراد مجرد، بیشتر است. ۷۷ نفر از پاسخ‌گویان متاهل، دارای اعتماد بالا به پلیس می‌باشند. بین وضعیت تاهل و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد. وضعیت تاهل با تغییر و تفاوت در شبکه‌های اجتماعی افراد و در نتیجه اعتماد افراد مورد مطالعه همراه است. ازدواج، شبکه روابط و ارتباطات اجتماعی را تغییر می‌دهد. بالاترین میزان اعتماد به پلیس در گروه سنی ۲۰ تا ۲۴ ساله پاسخ‌گویان دیده شده است. پس از این گروه سنی، گروه سنی ۲۵ تا ۲۹ ساله بیشترین اعتماد را داشته است. بنابراین بین سن و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد. همچنین بین محل تولد و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود ندارد.

جدول ۲. توزیع پاسخ‌گویان بر حسب ویژگی‌های جمعیتی و اعتماد به پلیس

		اعتماد به پلیس			ویژگی‌های جمعیتی
اصلاً	زیاد	متوسط	کم		
۲۶	۷۳	۶۰	۲	جنسیت: زن	
۱۸	۵۵	۵۱	۱۴	مرد	
$X^2 = 12/07$		Sig = 0/007		آماره	
۴۳	۱۲۰	۱۰۵	۱۶	محل تولد: شهر	
-	۸	۷	-	روستا	
Sig = 0/52				آماره	
۲۶	۴۹	۵۷	۲	وضعیت تاهل: مجرد	
۱۸	۷۷	۵۴	۱۴	متاهل	
$X^2 = 15/44$		Sig = 0/01		آماره	

اصلا	زیاد	متوسط	کم	گروه سنی
۵	۶	۹	-	زیر ۲۰ سال
۱۱	۳۵	۳۱	۱	۲۰-۲۴
۱۰	۲۴	۲۱	-	۲۵-۲۹
۷	۱۷	۱۵	-	۳۰-۳۴
۲	۱۵	۱۰	۲	۳۵-۳۹
۲	۶	۵	۱	۴۰-۴۴
۴	۳	۶	۶	۴۵-۴۹
۳	۱۲	۱۴	۶	+۵۰
$X^2 = ۳۹/۶۵۸$		Sig=۰/۰۰۸ Gamma=۰/۳۰		آماره

جدول شماره ۳. نتایج آزمون t

T- Test	Sig	متغیر
۲/۲۳۶	۰/۰۲	جنسیت
-۱/۴۵	۰/۰۷۵	تاهل
-۲/۴۵	۰/۰۱	پایگاه

فرضیه دوم: بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد. بیشترین پاسخ‌گویان یعنی ۱۲۷ نفر، اعتماد زیاد به پلیس دارند که ۸۰ نفر به پایگاه اقتصادی - اجتماعی پایین و ۳۹ نفر به پایگاه اقتصادی - اجتماعی متوسط تعلق دارند. از ۱۱۱ پاسخ‌گویی که دارای اعتماد اجتماعی متوسط به پلیس می‌باشند، ۴۴ نفر به پایگاه اقتصادی - اجتماعی متوسط اختصاص دارند.

جدول شماره ۴. توزیع پاسخ‌گویان بر حسب پایگاه اقتصادی - اجتماعی و اعتماد به پلیس

جمع	اصلا	زیاد	متوسط	کم	اعتماد به پلیس / پایگاه اقتصادی - اجتماعی
۱۶۴	۲۵	۸۰	۱	۵۸	پایین
۱۱۲	۱۷	۳۹	۴۴	۱۲	متوسط
۲۲	۲	۸	۹	۳	بالا
۲۹۸	۴۴	۱۲۷	۱۱۱	۱۶	جمع
	Sig=۰/۰۰۵	Gamma=۰/۳۰			آماره

از میان ۱۶۸ نفر از پاسخ‌گویان، ۵۸ نفر با پایگاه اقتصادی - اجتماعی پایین، دارای اعتماد اجتماعی کم به پلیس می‌باشند که بالاترین میزان اعتماد اجتماعی پایین به پلیس بین طبقات اجتماعی مختلف می‌باشد. بر اساس نتایج آزمون و سطح معناداری ($Sig=0/005$) بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین ویژگی‌های شبکه اجتماعی و اعتماد به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد. بر اساس نتایج آزمون ضریب همبستگی (Gamma) و ($Sig=0/02$) بین ویژگی‌های شبکه عاطفی و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد. با آزمون سه متغیره جنسیت، شبکه‌های عاطفی و حمایتی و اعتماد به پلیس، بین شبکه‌های حمایتی زنان و مردان تفاوت معنادار آماری وجود دارد، اما بین شبکه‌های عاطفی زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد.

گرانو و تر به کارکردها و قدرت پیوندهای ضعیف اشاره می‌کند. به نظر او قدرت یک پیوند ترکیبی خطی از زمان صرف شده در تعامل، شدت عاطفی، صمیمیت (اعتماد دو جانبه) و خدمات دو جانبه‌ای است که در یک پیوند وجود دارد (ماردسن و دیگران، ۱۹۸۲: ۱۰۱). پیوند ضعیف، منشاء منابع شبکه است؛ کسب اطلاعات، ارتباط، انجام دادن کار و.. (کاستلز، ۲۰۰۱: ۱۲۸).

تحلیل رگرسیون آثار متغیرهای مستقل بر اعتماد به پلیس

جهت بررسی تاثیر همزمان متغیرها و بررسی تاثیر برخی عوامل بر اعتماد زنان و مردان شهر اصفهان به پلیس و تعیین میزان تاثیر آنها از تحلیل رگرسیون چند گانه (Enter) روش استفاده گردیده است. متغیرهای مستقل شامل محل سکونت، محل تولد، جنسیت، وضعیت تاهل، تحصیلات، درآمد، شغل، سن، شبکه عاطفی و شبکه حمایتی بوده است. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که از بین تمام متغیرهایی که وارد معادله شده‌اند، متغیرهای شبکه عاطفی، تحصیلات و درآمد، به ترتیب بیشترین تاثیر بر اعتماد به پلیس نشان دادند و در معادله باقی ماندند. جدول شماره ۵ نشان دهنده ضرایب رگرسیونی و متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته است. سه متغیر مذکور در مجموع می‌توانند حدود ۷۰ درصد از اعتماد به پلیس را تبیین نمایند. مقایسه ضرایب رگرسیونی حاکی از آن است که شبکه عاطفی، بیشترین سهم را در تغییرات متغیر وابسته دارد.

جدول شماره ۵ - تحلیل چند متغیری

متغیرها	ضرایب	B	Sig	آماره
ثابت		۲/۲۴	۰/۰۰۱	R=.۸۳۶
شبکه عاطفی		۱/۲۳۷	۰/۰۰	R Square=.۶۹۹
تحصیلات		/۵۲	/۰۵	Adjusted R Square=.۴۹۹
درآمد		/۵ .	/۰۵	Sig=۰/۰۵
		-/۵۵	۰/۰۳	F=۳/۴۹۲

نتیجه گیری

این مقاله با استفاده از مجموعه داده‌های نمونه ۳۰۰ نفری ۱۸ ساله به بالای شهر اصفهان به بررسی تاثیر برخی عوامل مؤثر بر اعتماد زنان و مردان شهر اصفهان به پلیس بر اساس روش نظری کلمن، پکستن، گیدنز، فوکویاما، ولمن، مورو و وبر پرداخته است. نتایج حاصل از تحلیل چند متغیره مطالعه حاضر، با انتظار تئوریک مطابقت داشته که بیان می‌دارد پیوندهای اجتماعی - خانوادگی، دوستی و همسایگی به دلیل حمایت‌های مستمر، پیوندهای قوی می‌باشند (ولمن: ۱۹۷۹). نتایج این مقاله نشان داد که بین شبکه‌های حمایتی زنان و مردان تفاوت معنادار آماری وجود دارد، اما بین شبکه‌های ارتباطی - عاطفی زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد. این نتیجه با نتایج تجربی سایر پژوهش‌ها مطابقت دارد. براساس نتایج به‌دست آمده، زنان نسبت به مردان، حمایت‌های اجتماعی بیشتری را از اعضای شبکه خود دریافت می‌کنند که به ویژه در مورد حمایت عاطفی و عملی، این تفاوت‌ها معنادار بوده است. هم‌چنین منبع تأمین کننده حمایت برای زنان، بیشتر خویشاوندان نزدیک به ویژه خواهر، همسر و فرزند و کم‌تر دوستان و همکاران بوده‌اند. در مقابل، برای مردان بیشتر دوستان و همکاران منبع تأمین حمایت محسوب می‌شدند تا سایر اعضای شبکه. مردان نسبت به زنان حمایت بیشتری به اعضای شبکه ارائه می‌دهند و منبع تأمین کننده انواع متنوع‌تری از حمایت‌ها برای اعضا می‌باشند، که به ویژه در مورد حمایت مالی، عملی و اطلاعاتی این مسأله بیشتر آشکار می‌شود. به‌طوری که مردان بیشتر، منبع تأمین حمایت مالی، عملی و اطلاعاتی و زنان بیشتر تأمین کننده حمایت عاطفی اعضای شبکه می‌باشند که این یافته‌ها نیز در در تأیید تحقیقات گذشته بوده است (ولمن: ۱۹۹۲؛ باستانی، ۲۰۰۱). به عبارت دیگر بین ویژگی‌های شبکه اجتماعی و اعتماد اجتماعی به پلیس تفاوت معنادار آماری وجود دارد. شبکه‌های زنان بیش از مردان، همگون هستند. زنان

بیشتر بر خانواده به عنوان اعضای شبکه و حمایت کننده، تکیه می کنند.

همچنین منبع حمایت و این که چه نوع پیوندهایی، چه نوع حمایتی را فراهم می کنند از اهمیت به سزایی برخوردار است (ولمن، ۱۹۹۲). ویژگی های خاص شبکه ها، نقش تعیین کننده ای در میزان سرمایه اجتماعی زنان و مردان دارد. به عبارت دیگر، تفاوت زنان و مردان در ویژگی های شبکه، صرفاً به دلیل جنسیت آنها نیست، بلکه بیشتر به لحاظ موقعیت هایی است که جنسیت برای آنان ایجاد می کند. نتایج این پژوهش حاکی از رابطه بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و اعتماد به پلیس می باشد. به عبارت دیگر موقعیت طبقاتی افراد مورد مطالعه در میزان اعتماد آنان به پلیس، تعیین کننده بوده است. بیشترین تعداد پاسخ گویان متعلق به پایگاه اقتصادی - اجتماعی پایین، بالاترین اعتماد اجتماعی به پلیس را به خود اختصاص داده اند. موقعیت افراد مورد مطالعه در شبکه روابط اجتماعی به لحاظ دسترسی به منابع ارزشمند مانند تحصیلات، درآمد و شغل، در میزان اعتماد آنان به پلیس مؤثر است. پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالاتر با داشتن سرمایه اجتماعی بیشتر همراه است. جنسیت افراد، صرفاً یک ویژگی جمعیت شناختی محسوب نمی شود، بلکه موقعیت ها و فرصت هایی است که در جامعه برای زنان و مردان رقم می خورد و دسترسی به موقعیت ها و فرصت های متفاوت بر اساس زن بودن و مرد بودن را برای افراد فراهم می کند. دسترسی مردان به فرصت های شغلی متنوع در مقایسه با زنان، زمینه تفاوت در شبکه های حمایتی را فراهم می کند. در چنین شرایطی، «به هر میزانی که مردم زندگی را برحسب خیر مشترک تصور کنند، اولویت های آنان به طور فزاینده ای به سمت اجتماعاتی است که بر مبنای ویژگی های اکتسابی شکل گرفته است و گرایش کمتری به اجتماعات بنا شده بر مبنای ویژگی های انتسابی دارند. به بیانی ساده تر، آنها کمتر از همیشه تمایل دارند که به اجتماعاتی فکر کنند که به خاطر حادثه تولد یا رسم در آنها قرار گرفته اند بلکه مایلند تا بر حسب اجتماعاتی فکر کنند که خودشان تصمیم گرفته اند تا عضو آن باشند یا این که خودشان به طور مستقیم به شکل گیری آن کمک کرده اند.»

نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان می دهد که از بین تمام متغیرهایی که وارد معادله شده اند، متغیرهای شبکه ارتباطی - عاطفی، تحصیلات و درآمد، در مجموع می توانند حدود ۷۰ درصد از اعتماد به پلیس را تبیین نمایند. همچنین شبکه عاطفی، بیشترین سهم در تغییرات متغیر وابسته دارد. به عبارت دیگر، پایگاه اقتصادی - اجتماعی و موقعیت افراد مورد مطالعه بر اساس میزان و سطح تحصیلات و درآمد و دسترسی به میزان منابع کمیاب شبکه، در شکل و ترکیب شبکه روابط اجتماعی و پیوندهای رسمی و غیر رسمی اعضای شبکه، در میزان اعتماد آنان به پلیس مؤثر است. به تعبیر ویر، پایگاه اقتصادی - اجتماعی فرد، فرصت های زندگی او را تعیین می کنند. دسترسی افراد به شبکه های متنوع معادل دسترسی

آنان به منابع گوناگون و در نتیجه تعیین میزان سرمایه اجتماعی آنان می‌باشد. به عبارت دیگر، پایگاه اقتصادی - اجتماعی تعیین کننده میزان دسترسی افراد به شبکه‌ها و منابع است. هم‌چنین به دیدگاه کلمن به‌عنوان اختلاف بسته بودن اشاره شده است. ایده‌ی کلیدی در این دیدگاه این است که شبکه‌های با بسته بودن که باید گفت، شبکه‌هایی هستند که هر کس به دیگری وابسته است در حالی که نمی‌تواند دیگری را نادیده بگیرد، که در شرایط عملیاتی به معنای شبکه فشرده است. شبکه‌هایی با منبع سرمایه اجتماعی هستند. بسته بودن شبکه‌ای به پردازش اطلاعات اثر می‌گذارد (کلمن، ۱۹۹۰: ۳۱۰؛ ۱۹۸۸، ۱۰۴).

عادت و هم‌نواپی، چه در روابط نزدیک، چه در شبکه‌های وسیع‌تر دوستان و آشنایان، راهنماهای ضعیفی برای آینده در اختیار قرار می‌دهند. این‌ها مشکلات مذاکره در یک زندگی بازاندیشانه است به گونه‌ای که تمام افراد اطراف شما کاری مشابه انجام می‌دهند و مختصات مشخصی برای فراهم آوردن مبنایی برای یافتن راهکار در این میان وجود ندارد. بهترین شرایط برای ایجاد اعتماد، آشنا بودن است. شرایطی که حفظ اعتماد را امکان پذیر می‌سازد به بهترین وجه در حوزه‌های نسبتاً محدود فعالیت‌ها و تعاملات اجتماعی از قبیل خانواده یا گروه‌های خویشاوندان وجود دارد که تعاملات اجتماعی آن‌ها بر مبنای معیارهای ازلی تنظیم می‌شوند.» بدین ترتیب مشکل اصلی همه تحلیل‌های جامعه‌شناختی پدیده اعتماد در جامعه مدرن: «گسترش مؤثر دامنه... اعتماد در ورای حوزه حداقلی واحدهای ازلی است.» افرادی که به واحدهای ازلی تعلق ندارند، اگر می‌خواهند از مزایایی که در هر دو سوی رابطه اعتماد وجود دارد بهره‌مند شوند باید به «اعتمادسازی» بپردازند. قبل از ایجاد حالت باثبات اعتماد متقابل، دوره‌ای وجود دارد که اعتمادسازی با جست و جوی شواهد اعتماد پذیری انجام می‌شود. اعتماد پدیده‌ای کاملاً شناختی است و بردانش و باور متکی است. غریبه‌ها هنوز دلیلی برای اعتماد کردن یا طرف اعتماد واقع شدن ندارند. آن‌ها درباره یکدیگر اطلاعی ندارند و به این ترتیب ارتباط با یکدیگر را بر فرض احتیاط و بی‌اعتمادی بنیان می‌گذارند. گیدنز جامعه سنتی را، زندگی مبتنی بر ایمان و قطعیت می‌داند. ولی انسان مدرن زندگی بر احتمالات و عدم قطعیت استوار است و از همین‌رو اعتماد او توأم با (گیدنز، ۱۹۹۸) تردید است. یورگن هابرماس در بحث اجتماع و نظم اجتماعی، سرمایه اجتماعی به معنی وفاق تفاهمی و کنش ارتباطی و هنجارهای عام فراگروهی را محصول جهان حیاتی و حوزه عمومی می‌داند. حوزه عمومی و کنش ارتباطی، هم عامل و هم شاخص سرمایه اجتماعی عام و انتظام بخش حیات اجتماعی اند (هابرماس، ۱۹۷۹).

نظم اجتماعی جامعه مدرن باز تولید می‌شود. ولی وقتی اعتماد، خیر خواهی یا گرایش به همکاری وجود نداشته باشد چه می‌توان کرد؟ بدین ترتیب می‌توان گفت که اگر تنها بتوان از اعتمادی که سرچشمه همکاری اجتماعی است صیانت کرد و آن را فعال کرد، می‌توان کیفیت نظم اجتماعی و کارایی استفاده

از ابزار قدرت، پول و دانش را به شدت افزایش داد (گیدنز: ۲۰۵-۲۰۳).

بر اساس نظریه کلمن، اعتماد سرمایه اجباری مردم نسبت به همدیگر برای کمک کردن و گرفتن ساخته می‌شود. آیا با توجه به توسعه و تغییر شبکه‌های همگون و ناهمگون، شبکه‌های وسیع‌تر دوستان، آشنایان و همکاران، مهارت تفسیر نمادهای اجتماعی در شبکه روابط متقابل و اعتماد به اصحاب تخصص نظم اجتماعی (پلیس)، بازاندیشی شده است؟ آن چه باعث اعتماد به یکدیگر می‌شود احساس امنیت است. آیا در شبکه روابط زنان و مردان جامعه بر اساس تفاوت‌های جنسیتی، نظم و امنیت اجتماعی باز تولید شده است؟ آن چه برای تحکیم رابطه اعتماد اهمیت بیشتری دارد، آگاهی فرد معتمد از سابقه کنش و واکنشی است که موجب اعتماد به او شده است. آیا در جامعه ما پیوند با پلیس به اندازه پیوندهای عمیق خانوادگی، دوستی و همسایگی به دلیل حمایت‌های مستمر، پیوند عمیق می‌باشد؟

پیشنهاد‌های تحقیق

کاهش هزینه‌های «لغزش اعتبار» پلیس با پاسخ به روز انتظارات مردم از نقش پلیس، گزینه‌های معادلات اعتمادسازی است. افزایش سطح اعتماد شبکه‌ای زنان و مردان، زمینه ساز افزایش کارایی و بهبود عملکرد پلیس می‌گردد. در ساختار جدید، افزایش حمایت‌های مستمر پلیس از مردم، منجر به قوی‌تر شدن پیوند مردم با پلیس می‌شود. سرمایه اجتماعی مولد است. این سرمایه در روابط بین کنشگران تولید و باز تولید می‌گردد. یکی از طبقات اجتماعی آسیب پذیر بر اساس شرایط کنونی جامعه، زنان می‌باشند. بازتولید اعتماد اجتماعی زنان نسبت به پلیس با بازسازی حمایت‌های اجتماعی و امنیتی پلیس از زنان گره خورده است. تقویت و ایجاد روابط اجتماعی با گروه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی از ضروریات موفقیت نهادهای انتظامی و پلیس به شمار می‌رود.

بر اساس نتایج این پژوهش، بالاترین اعتماد اجتماعی به پلیس، متعلق به پایگاه اقتصادی - اجتماعی پایین، می‌باشد. از همین رو مطالعه و بررسی تولید و تقویت کالای ضروری اعتماد در طبقات و پایگاه‌های متوسط و بالای اجتماعی از مقدمات تقویت سرمایه اجتماعی است.

گذر از حوزه خصوصی در سطحی فراتر از شبکه شخصی، نیازمند وجود سرمایه اجتماعی است. بر اساس دیدگاه کلمن، اگر اجبارات مورد انتظار مردم، برآورده نشود، اعتماد از بین می‌رود. منزلت اجتماعی پلیس با اعتماد اجتماعی مردم به پلیس مرتبط است. اعتماد کالای ضروری زندگی است. مردم نیاز دارند تا به پلیس اعتماد بیشتری داشته باشند تا بتوانند با چالش‌های زندگی مدرن، مقابله کنند. به نظر می‌رسد قابل اعتمادترین راهکار «اعتمادسازی» است.

منابع

منابع فارسی:

- چلبی، مسعود (۱۳۷۵). *جامعه‌شناسی نظم*. تهران. نشر نی.
- حسین‌زاده، علی حسین؛ قنبری، علی (۱۳۸۹). تبیین جامعه‌شناختی میزان اعتماد مردم به پلیس در برخورد با یک مساله اجتماعی در شهر اهواز. *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*، ۱۶۳.
- خرسند بهشتی، حسن (۱۳۸۵)، تاثیر رفتار پلیس بر جلب اعتماد جوانان پسر دبیرستان منطقه ۴ تهران: معاونت اجتماعی ناجا. *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*، ۲ (۷۶).
- عبداللهی، محمد (۱۳۸۳). زنان و نهادهای مدنی. *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ۵ (۲).
- عسکری مقدم، رضا (۱۳۸۴). بررسی متون کتاب‌های فارسی دوره دبستان از نظر تشکیل سرمایه اجتماعی، سرمایه اجتماعی. تهران. مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی.
- غریبی، حسن؛ قلی‌زاده، زلیخا؛ غریبی، جلال (۱۳۸۹). پیش‌بینی سرمایه‌های اجتماعی دانشجویان بر اساس متغیرهای زمینه‌ای. *فصلنامه علمی- پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی*، ۲ (۲).
- فعلی، جواد؛ ذوالفقاری، ابوالفضل (۱۳۸۸). تأثیر سرمایه‌های اقتصادی و فرهنگی افراد روی میزان اعتماد آن‌ها به پلیس. *فصلنامه انتظام اجتماعی*، ۱ (۳).
- فوکویاما، فرانسیس (۱۳۸۴). *سرمایه اجتماعی و جامعه مدنی*. مجموعه مقالات سرمایه اجتماعی. تهران، انتشارات شیرازه.
- کامران، فریدون؛ اسلامیان، احمد (۱۳۸۸). بررسی میزان اعتماد اجتماعی مردم به پلیس و عوامل مرتبط با آن در استان ایلام. *فصلنامه پژوهش اجتماعی*، ۲ (۴).
- وثوقی، منصور؛ گلیچ، نصراله (۱۳۸۷). بررسی جامعه‌شناختی سطح اعتماد اجتماعی زنان به پلیس در شهر تهران. معاونت اجتماعی ناجا. *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*، ۴ (۱۳).

منابع انگلیسی:

- Allum, N. , Patulny R. , Read, S. , & Sturgis, P. (2010). Re-evaluating the links between social trust, institutional trust and civic association in Europe. In J. Stillwell (Ed.), *Understanding population trends and processes*. New York, NY: Springer.
- Bastani, Sosan. (2001). *Midell Class Community In Tehran: Social Network*. PhD. Thesis, University of Toronto. Canada.
- Bjornskov, C. (2006) The multiple facets of social capital. *European Journal of Political Economy*, 22, 22-40
- Bourdieu, P. (1986) The forms of capital. In: John G. Richardson (ed.): *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press, 241-258.
- Coleman, J. (1990), *equality and Achievement in Education*, Westview Press.
- Coeman, J. S:)1994(. *Foundation of Social theory*, Cambridge, MASS: Harvard university Press.
- Coleman, James. S)1988(: *Social Capital in the Creation of Human Capital*, American of Sociology, Vol 94, PP 95-120.
- Furstenberg, Frank F. 2005. "Banking on Families: How Families Generate and Distribute Social Capital." *Journal of Marriage and the Family* 67 (November): 809-821.
- Fukuyama, F: *Social capital and Civil society* [www. IMF. org](http://www.IMF.org), 1999.
- Giddens, A. (1998), *The Third way: The Renewal of Social Democracy*, London, profile press.

- Graetz, B. (1995) Perspectives on socioeconomic status in Ainley, J. , Graetz, B. , Long, M. & Batten, M. Socioeconomic Status and School Education. Canberra: Australian Government Publishing Service, pp5-22.
- Habermas, J. (1979), Communication and The Evolution of Society, MC Carthy, Boston: Beacon press.
- Hudson, L. (2000), The Measurement of Social Capital in The United States, International Conference on The Measurement of Social Capital. London.
- Kadushin. C. (2005). Who Benefits from Network Analysis. Social Networks In Ethical Dilemmas in Social Network Research, Vol. 27, No. 2, pp. 139-153.
- Kurtosi, Z. (2004)" Aspects of Gender in Social Network", Social Identity, Information and Markets. Proceeding of Faculty of Economics and Business Administration.
- Leung, A, Kier. C , Fung. T • Fung. L • Sproule. R. (2011). Searching for Happiness: The Importance of Social Capital. J Happiness Stud. 12:443–462.
- Lin , N. (1999)" Building a Network Theory of Social Capital": Department of Sociology, Duke University. Connections 22(1)28-51 www. Analytictech. Com/ mb874/ iln –Social Capital. Htm.
- Loury. G. (1977). A Dynamic Theory of Racial Income Differences. In Women Minorities and Employment Discrimination, Lexington. MA. Health.
- Moore, G. (1990) ": Structural Determinants of Men's and Women' s Personal Network", American Sociological Review, vol. 55, PP725- 735.
- Nishijin, S. (2009). Roles of police and Social Capital Revisited, The Journal of Socio- Economics, From:www. elsevier. com.
- Paxton, P. (1999), Is Social Capital Declining in The United States, AJS, Vol. 105 No. 1.
- Putnam, R. D. (1993). The prosperous community: Social capital and public life, American prospect, vol 4, No13, , pp 35-42.
- Turner. J. H. (1998). The Structure of Sociological Theory. California: Wadsworth Publishing Company Belmont.
- Uslaner, E. M. (2002), The Moral Value of Trust, Cambridge University press.
- Wellman, B. (1988)"The Community Question Re-evaluated, "Pp. 81-107 in power, Community and the City , M. P. Smith (ed.), New Brunswick, Nj: Transaction Books.
- Wellman, B. (1992)" Which Type of ties and Networks Provide what kinds of social Support?". Advances in Group processes, vol9: 207-235.
- Wellman, B. , (1999)"the Network Community: An Introduction, "Pp. 1-48 in Networks in the Global Village, B. wellman (ed.), Boulder, Co: westwood.
- Wellman, B(ed.)(1999) Network in the Global Village, Boulder, Co: Westwood.

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

چکیده انگلیسی مقالات

